

23 Ocak 2014, İstanbul

ERKEN YAŞTA EVLİLİKLERE KARŞI MÜCADELE ÇALIŞTAYI

Kadın ve Demokrasi Derneği öncülüğünde ve ev sahipliğinde 23.01.2014 tarihinde “Erken Yaşta Evliliklere Karşı Mücadele” konulu bir çalıştay düzenledik.

“23 Ocak 2014 tarihinde gerçekleştirdiğimiz ” Çocuk Yaşta Yapılan Evliliklerle Mücadele” çalıştayımıza Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Doç. Dr Aşkın Asan bir sunum yaparak konunun yasal ve sosyo-kültürel boyutunu anlatmış ve Bakanlığın bu konuda izleyeceği stratejileri paylaşmıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Profesörü Rıza Savaş Hoca konunun dini boyutunu açıklığa kavuşturarak çalıştaya katkıda bulunmuştur.

Çeşitli STK’ların katılım gösterdiği çalıştayda Sosyal ve kültürel nedenler, yasal mevzuat, medyanın rolü gibi konu başlıkları etrafında yuvarlak masa tartışmaları yapılmıştır. Çıkan sonuçlar Kadem tarafından rapor haline getirilmiş ve ilgili kurumlara dağıtılmıştır.

Konuya ilişkin olarak Sosyal medyada başlattığımız “çocuktan gelin olmaz” kampanyamıza gerek bireysel, gerek kurumsal anlamda katkıda bulunan ve konunun hassasiyetini #insafagelin hashtag’i ile yorumlayan tüm sosyal medya kullanıcılarına teşekkür ediyor, “Çocuk Yaşta Yapılan Evliliklere” karşı verilecek mücadeleyi, KADEM olarak devam ettireceğimizi tüm kamuoyuna bildirmekten memnuniyet duyarız.

‘Erken Yaşta Evliliklere Karşı Mücadele Çalıştayı’ Çalıştay Raporu Word dosyası halinde aşağıdadır.

‘ERKEN YAŞTA EVLİLİKLERE KARŞI MÜCADELE’

ÇALIŞTAY RAPORU

GİRİŞ

Aile kurumunun temel yapı taşı olan evlilik ve evlilikte kadının yeri dünden bugüne çeşitli boyutlardan geçmiş fakat her hukuk sisteminin en önemli konularından biri olma özelliğini korumuştur.

Günümüzde medyada yankı bulan, kadın ve erkeği olumsuz yönde etkileyen ve daha çok kadınların mağduriyeti ile sonuçlanan bu evlilik türlerinden biri de ‘erken yaşta ve zoraki’ evliliklerdir. Eşlerden biri ya da ikisi birden 18 yaş altındaysa yapılan bu evliliğe erken evlilik denmektedir. Velinin izni dâhilinde bu yaş bazı şartlar altında ve kanunlar doğrultusunda 17’ye çekilebilmektedir.

Ülkemizde özellikle Doğu ve Güney Doğu bölgelerinde evlilik yaşı cinsiyet gözetmeksizin 12’ye kadar düşmektedir. Töresel uygulamaların ağırlıklı olarak sosyo-kültürel hayatı yönlendirdiği bu bölgelerde, fiziksel ve psikolojik açıdan evliliğe uygun olmayan çocuklar kendi istekleri dışında aileleri tarafından evlendirilebilmektedir. Daha çocukluğunu yaşamamadan evlenen ve hatta annelik sorumluluğu ile yüzleşen kızlarımız psikolojik olarak yıpranmaktadır.

Son günlerde tüm medya kanalları ve sosyal medyada yankı bulan, ciddi bir evlilik trajedisi örneği olarak karşımıza çıkan 14 yaşındaki Kaderin üzücü vefatı, ‘çocuk gelin’ kavramsallaştırmasını yeniden gündemlere taşımıştır.

Erken yaşıta gerçekleştirilen evliliklerin olumsuz sonuçları gün geçtikçe artmakta, bu durum sadece psikolojik değil aynı zamanda sosyolojik bir boyut kazanmaktadır. Bu da erken yaşıta evlilikle mücadeleyi zorunlu ve temel kılmaktadır.

Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) atısı altında uzmanlar tarafından konunun yoğun bir şekilde tartişılmasına imkn sağlayan bu anlamlı çalıştayın amacı, erken yaşıta evliliği önlemek adına ne gibi çalışmalar yapılabileceği üzerinde yeni çözüm nerileri geliştirebilmektir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Aşkın ASAN' ın ve ekibinin, konu ile ilgili ve alanında uzman olan nc kişilerin, sivil toplum kuruluşlarının yoğun katılımıyla gerçekleşen alıştay, konunun derinlemesine tartişılmasına bir ortam hazırlamıştır. 35 kişinin katılımı ile gerçekleşen alıştayda, Bakan Yardımcısı Aşkın ASAN'ın sunumu ve verdiği güncel istatistik bilgiler büyük önem arz etmektedir.

Çalıştaya katılan Dokuz Eyll Üniversitesi İlahiyat Profesörü Rıza SAVAş, erken yaşıta evliliğin dini boyutu ile ilgili hazırlamış olduğu sunumu ile evliliğin yanlış bilinen dini boyutları üzerinde durmuştur.

'Erken Yaşıta Evliliklere Karşı Mücadele alıştayı' 4 bölümden oluşmaktadır.

1. OTURUM

ERKEN YAşTA EVLİLİKLERİN SOSYO-KÜLTÜREL NEDENLERİ

Erken yaşıta evliliğin farklı toplumsal temelleri, gerekçeleri ve neticeleri vardır.

Eğitimsizlik: Erken yaşıta yapılan evliliklerin temel nedenlerinden biri eğitimsizliktir. Erken yaşıta yapılan evlilikler farklı coğrafi bölgelerde, çeşitlilik göstermekle birlikte, eğitim düzeyinin düşük olduğu bölgelerde yoğunlaşmaktadır.

Ülkemizde eğitim, ilk ve orta öğretimlerde zorunludur. Fakat buna rağmen, bazı aileler çocuklarını okula göndermek istememekte, illegal yollardan bu isteklerini gerçekleştirmektedirler. Erken yaşıta yapılan evliliklere bakıldığında, çiftlerin okul çağında olmalarına rağmen, okula gitmedikleri görülmektedir.

Tre, Aşiret Gibi Toplumsal Faktörlerin Olumsuz Etkileri: Değişen sosyo-kültürel yapıya rağmen kültürel değerlerin, alışkanlıkların ve kalıplaşmış yargıların ağırlıklı olduğu bazı bölgelerde, tre ve aşiret olguları önemini korumaktadır. İnsan yığınları bu toplumsal olgulara göre hareket etmekte, yaşam şekillerine bu olgulara göre yön vermektedir.

Ülkemizin doğu ve güneydoğu bölgelerinde daha yoğun bir şekilde yaşanan aşiret sistemi ve tre gibi unsurlar, çocukların geleceklerini etkilemektedir. Bazı bölgelerde kadınların daha az söz hakkına sahip olması, kadınların yasal haklarının farkında olmaması veya kadınların haklarını ve iradelerini kullanabilecek ortama sahip olmamaları evlilik kararlarına yansımaktadır. Yasal olarak 'ocuk' sayılan 18 yaş altındaki kişiler kendi istekleri ve iradeleri dışında zorla evlendirilebilmektedir. Bu da erken yaşıta evliliği doğurmakta ve birçok olumsuz faktörü beraberinde getirmektedir.

Dini Bilgilerin Yanlış Yorumlanması: Kişilerin sosyal ve kültürel hayatlarına yn vermelerinde etkili olan en önemli faktörlerden biri din kurumudur. Erken yaşıta yapılan evliliklerde daha çok mağdur olan cinsiyet rolleri çerçevesinde kadınlardır. Yapılan en tehlikeli hatalardan biri dini bilgilerin yanlış

yorumlanması ve çocuk yaştaki kişilerin evliliklerinin dini kaynaklar çerçevesinde meşrulaştırılmaya çalışılmasıdır.

Aile İçi Şiddetin Etkisi: Aile içinde şiddete maruz kalan kişi evliliği bir kurtuluş olarak görebilmekte ve erken yaşta evlenebilmektedir.

Ekonomik Faktörler: Erken yaşta yapılan evliliklerin önemli nedenlerinden biri de ekonomik faktörlerdir. Ülkemizin bazı bölgelerinde evliliğin gerçekleştirilebilmesi için başlık parası adı altında maddi bir koşul öne sunulmaktadır. Bazı aileler kızlarını, maddi durumu iyi olan kişilerle zorla evlendirebilmektedir. Burada evlilik ekonomik bir boyut kazanmakta, yoksulluğun bir çözümü olarak görülmektedir.

Farklı Bölgelerde Devamlılığını Sürdüren Evlilik Türleri: Ülkemizde evliliğin birçok çeşidi bulunmaktadır. Görücü usulü ile evlenme, berdel evliliği, başlık parası ile evlilik bu evlilik türlerinden bazılarıdır. Günümüzde özellikle ülkemizin doğu ve güneydoğu bölgelerinde çeşitlilik gösteren bu evlilik türleri çocuk yaşta evliliklere bir zemin oluşturmaktadır.

Taciz ve Tecavüze Uğrama: Çocuk yaşta yapılan evlilikler bazı durumlarda tek çözüm olarak görülebilmekte ve bu da durumu sorunsallaştırmaktadır. Tacize veya tecavüze uğrayan çocuklar kendi istekleri dışında zoraki evlendirilebilmektedir. Çocuk istismarına karşı bir çözüm olarak uygulanan bu evlilikler ciddi sorunları beraberinde getirmektedir.

...

Erken yaşta evliliklerin Sosyo-kültürel nedenleri bazı faktörler tarafından beslenmektedir. Günümüzde gerek medyanın rolü gerekse toplumsal algılar tarafından duygusal ilişkiler değişikliğe uğramıştır. Televizyon programları, diziler ve filmlerde çocuk yaştaki kişiler 'genç kadın' rollerini oynamakta yine aynı şekilde yayınlanan dizilerde çocuk yaştaki kişiler farklı cinsleriyle ilişkiler kurmakta ve bu ilişki ağı gün geçtikçe normalleştirilmektedir. 15 yaşındaki bir çocuk kendini kadın gibi hissetmekte ve kadınsal roller üstlenmektedir. Çocuklara olumsuz örnek olabilecek davranışların medyada sıklıkla sergilenmesi, çocuk kavramı algısını değiştirmekte, çocukluk çağındaki kişiler bu çağı yaşayamadan büyümektedirler.

Evlilik için temel şartlardan biri psikolojik ve fiziksel olgunluktur. Fiziksel olgunluğa erken yaşta erişmiş bir çocuğun psikolojik olgunluğu dikkate alınmamakta, evliliğe ne derece müsait olduğu önemsenmemektedir.

Erken yaşta ve zoraki evliliklerle mücadelede en önemli ve temel unsur olan eğitim, takibi yapılması gereken bir alandır. Zorunlu ve kesintisiz eğitimin takibinin yapılmaması çocukların okula gitmemelerine bir zemin hazırlamakta ve evliliği destekleyici bir unsur olmaktadır. Yine aynı şekilde yasaların uygulayıcılar tarafından doğru bir şekilde denetlenmemesi de erken yaşta yapılan evlilikleri beslemektedir.

ÖNERİLER

ü Erken yaşta evliliklere karşı mücadele ederken toplumdaki sosyo-kültürel alan önemli bir yer arz etmektedir. Bu alanda halkın bilinçlendirilmesi temel koşuldur.

ü Dinin yanlış yorumlanması sonucu erken yaştaki evliliklerin meşrulaştırılmasını önlemeye yönelik stratejiler geliştirmeli, toplumdaki bireylerin yoğunlaştığı halka açık alanlarda, dini nikah olgusu ve İslam Dininde evlilik doğru ve sağlıklı bir şekilde halka aktarılmalıdır.

ü Kesintisiz ve zorunlu eğitimin takibi ciddi bir şekilde yapılmalı, okul-aile-çocuk üçgeni sağlamlaştırılmalıdır. Bu konuda öncelikli aile olmak üzere Milli Eğitim Müdürlüklerine önemli bir rol düşmektedir.

ü Evlilik için kadın ve erkekte bulunması gereken fiziksel ve psikolojik olgunluk faktörleri göz önüne alınmalı, fiziksel olarak evliliğe uygun olsa bile bireyin psikolojik olgunluğu gözetilmelidir.

ü Coğrafi bölgeler göz önüne alınarak bir risk haritası çıkartılmalı ve riskli bölgelerde kurumsal çalışmalar artırılmalıdır.

ü Devletin tüm paydaşları, sivil toplum örgütleri, kanaat önderleri konuya dahil edilmeli ve ortak bir bilinç oluşturulmalıdır.

ü Kamunun faaliyet gösterdiği alanlar genişletilmeli, bilinçlendirmeyi artırmak için halka ulaşılabilirlik artırılmalıdır.

ü Oluşturulacak risk haritalarına göre savunuculuk faaliyetleri genişletilmelidir.

2. OTURUM

SEKTÖRLER ARASI İŞBİRLİKLERİ OLUŞTURULMASI VE GÜÇLENDİRİLMESİ

Erken yaşta yapılan evliliklerde sadece birey ve ailesi sorumlu tutulmamalıdır. Erken yaşta ve zoraki evlilikler sosyolojik bir boyuta sahiptir. Bu yüzden toplumun her kesimi ve her kurumu bu konu ile ilgili bir işbirliğine girmek durumundadır. Bu yüzden Sektörler arası İşbirliklerinin oluşturulması bir ihtiyaç ve zorunluluktur.

Erken yaşta evliliklere karşı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ciddi bir mücadele içindedir. Bakanlığın evlilik gerçekleşmemişse önleyici, gerçekleşmiş ise rehabilite edici çalışmaları vardır. Bunun yanı sıra erken yaşta ve zoraki evliliklerin önlenmesine yönelik çalışmalar yürüten bir komite bulunmaktadır. Fakat tek bir bünye altında bu çalışmaların yürütülmesi yetersiz kalmaktadır.

Bu nedenle toplumun içinde yer alan;

- Tüm Bakanlıklar
- Üniversiteler
- Sivil toplum Kuruluşları
- Medya
- Özel Sektör Alanındaki Kuruluşlar
- Uluslararası Kuruluşlar
- Toplum Liderleri

Birlikte hareket etmek ve birbirlerinden destek alarak bu alanda çalışmalar yapmak durumundadırlar.

ÖNERİLER

ü Bakanlık bünyesinde kurulan komitenin üyeleri gözden geçirilmeli, komite genişletilmeli ve sektörler arası işbirliğinin itici gücü oluşturulmalıdır.

ü Konuyla ilgili sivil toplum kuruluşları komiteye dâhil edilmelidir.

ü Adölesan gebeliklere ilişkin olarak batı ülkelerinde uygulanan müdahale programları incelenmelidir.

ü ASPB, TÜİK gibi öncülerin işbirliğinde, erken yaşta evliliklerle ilgili ülke genelini temsil eden araştırmalar yapılmalı, mevcut durum yeniden gözden geçirilmelidir.

ü Kalkınma Ajansları, İçişleri Bakanlığı, Avrupa Birliğinin fonları, erken yaşta evlilikler konusunda çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarına aktarılmalı ve bu çalışmalar desteklenmelidir.

ü Aile Eğitim Programlarına 'Erken Yaşta Evlilikler' modülü eklenmelidir.

ü Muhtarlar, öğretmenler, aile hekimleri, din görevlileri, Türkiye'de evliliğe ilişkin yasal düzenlemeler, dinsel nikaha ilişkin cezai hükümler, çocuğun cinsel istismarına ilişkin cezai hükümler ve kamu görevlilerinin ihbar yükümlülüğüne ilişkin bilgiler çerçevesinde bilgilendirilmelidir.

3. OTURUM

ÇOCUK YAŞTAKİ EVLİLİKLERİN ULUSLAR ARASI SÖZLEŞMELERDE VE ULUSAL MEVZUATLARDAKİ DURUMU

1 Ocak 2002'den itibaren yürürlüğe giren yeni Türk Medeni Kanunda evlilik yaşı kadın-erkek farkı gözetilmeden yükseltilmiş ve 17 yaşını doldurma koşulu öne sürülmüştür. Kanuna göre, ancak hâkim olağanüstü durumlarda ailenin izniyle bu yaşı 1 yıl geri çekebilmektedir. Bu kanun ile erken evliliklerin önlenmesi amaçlanmıştır.

Çocuk Koruma Kanununun 3 üncü maddesine göre; "**Çocuk:** Daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişiyi; bu kapsamda, **Korunma ihtiyacı olan çocuk:** Bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal ve istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu ifade eder.

Türk hukuk sisteminde, çocuk gelin tanımının kanuna göre değiştiğini söylemek mümkündür. Türk Medeni Kanununa göre 17 yaşını doldurmamış kızlar, Türk Ceza Kanununa göre 15 yaşını doldurmamış kızlar, Çocuk Koruma Kanununa göre 18 yaşını doldurmamış kızlar çocuk gelin sayılmaktadır.

Kanunlar arasında bir çelişkinin varlığı söz konusudur. Bu olgu erkek çocuklar için de geçerlidir.

Uluslar arası mevzuata baktığımızda ise Birleşmiş Milletler tarafından 1990 tarihinde yürürlüğe konan Çocuk Hakları Sözleşmesi, Türkiye'de 1995'te uygulanmaya başlanmıştır. Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1 inci maddesi ile 18 yaşına kadar olan her birey çocuk sayılmıştır.

Sözleşmenin 12 nci maddesine göre; “Taraflar devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırırlar...”

Sözleşmenin 36 ncı maddesinde; “Taraflar devletler, esenliğine herhangi bir biçimde zarar verebilecek başka her türlü sömürüye karşı çocuğu korurlar.” denilmektedir.

Günümüzde kanunlar izin vermese bile illegal yollardan çocuk istismarı gerçekleşmekte, çocuk yaştaki çocuklar aileleri tarafından evlendirilebilmektedir.

ÖNERİLER

- Çocuk Koruma Kanunu, Medeni Kanun ve TCK arasındaki yaşa dayalı çelişkinin giderilmesi gerekmektedir.
- Hâkimlerin kendi tecrübe alanlarına göre değerlendirme yapması önlenmelidir.
- Çocuk mahkemelerinin, çocuk hâkimlerinin ve çocuk savcılarının sayıları artırılmalıdır.
- Yasaya aykırı dini nikah kıyan kişilerin cezası 1 yıldan azdır ve bu ceza kolaylıkla para cezasına çevrilebilmektedir. Cezanın caydırıcı nitelikte olması gerektiği için yaptırımlar tekrar gözden geçirilmelidir.
- Suç duyurusunda bulunmaya ilişkin alo 183 e yapılan ihbarlar isimsiz olabilmeli ve böylece daha iyi bir takip sistemi geliştirilmelidir.
- Türkiye’de uygulanmaya başlanan 4+4+4 eğitim sistemi dikkatli bir şekilde takip edilmelidir.
- Erken yaşta evliliklerle ilgili istatistikler artırılmalı ve yeni araştırmalar yapılmalıdır.
- Toplumsal olarak farklı özellikler sergileyen bölgelerde, her bölgeye uygun özgün çalışmalar yapılmalıdır.
- Geleneksel evlilik türleri kapsamına giren ve olumsuz psikolojik ve sosyolojik sorunlar doğuran evlilik türleri (Berdel, Başlık parası, eşik Kertmesi) yasa kapsamına alınmalıdır.
- Sivil toplum kuruluşları erken evliliklere karşı mücadele konusunda desteklenmeli ve izleme mekanizması olarak yer almalıdır.
- Kız çocuklarının ve gençlerin sosyalleşmelerine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

4. OTURUM

ÇOCUK YAŞTA EVLİKLİKLERLE MÜCADELEDE MEDYANIN YÖNÜ

Günümüzde Kitle iletişim araçları ve medya kişilerin duygu ve davranışlarını yönlendirmede, etkilemede çok önemli bir role sahiptir. Özellikle görsel ve işitsel medya olarak televizyon ve radyo, insanları kontrolü altına almaya çalışan internet, toplumsal değişimlere öncülük etmektedir.

Toplumda medya ve internet ile daha fazla muhatap olan kesim kadınlar ve çocuklardır. Kadınlar medyadan etkilenmekte ve ailelerine o doğrultuda yön vermektedirler. Çocuklar ise küreselleşen çağın sonucu olan internet bağımlılığının etkisi altına girmişlerdir.

Medya çocuklar için bir örnek teşkil etmektedir. Çocuk yaştaki kişiler medya ve internetin etkisiyle, özendirici dizi ve programlarla büyümektedir.

Çocuk yaştaki evliliklerde medyanın yönü iki boyutludur. İlk olarak medya özendirici bir etki yaratmakta, çocuk istismarına yönelik söylemler içermektedir. Diğer yandan doğru ve sağlıklı bir şekilde içselleştirildiğinde medyanın bilgilendirici rolü ortaya çıkmaktadır.

ÖNERİLER

- Medya sektöründe doğru kavramsallaştırma kullanılmalıdır.
- Kadın kuşağı, evlilik programları ve çok izlenen dizilerdeki ünlüler toplumu etkileme aracı olarak kamu spotlarında kullanılmalı, farkındalık yaratılması amaçlanmalıdır.
- Kamu spotlarının kişiler üzerinde ciddi bir uyaran olduğu gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda kamu spotlarında erken yaşta evliliklerin yasal olmadığı vurgulanmalı, bu hukuksuzluğa iştirak edenlerin suç işlediği belirtilmeli ve cezalar hatırlatılmalıdır.
- Erken yaşta evliliklerle ilgili olumsuz örnekler televizyon, radyo, internet aracılığı ile halka aktarılmalıdır.
- Kamusal alanlarda ve sağlık kuruluşlarında görsel medya etkin bir şekilde kullanılmalıdır.
- Erken yaşta evliliklerin olumsuz sonuçları, kişilerde ortaya çıkardığı fiziksel ve ruhsal etkileri ortaya konulmalı, konuyla ilgili kısa filmler hazırlanmalıdır.
- Medyada özel gündemli kampanya programları yapılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Erken yaştaki evliliklerle ilgili davalar takip edilmeli ve medyada yankı bulmalıdır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kadın ve Demokrasi Derneği'nin (KADEM) düzenlediği 'Erken Yaşta Evliliklerle Mücadele Çalıştayı'na Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Aşkın ASAN, konu ile ilgili alanında uzman kişiler, sivil toplum kuruluşları yetkilileri olmak üzere toplam 35 kişi katılım sağlamıştır.

Çalıştayda yapılan sunumlarda, erken yaşta evlilikler ile ilgili yeterince cezaların olduğu fakat uygulamada büyük aksaklıklar yaşandığını dile getirilmiştir. Verilen istatistiklerde, bu konuda önceki yıllara göre az da olsa bir bilinç oluştuğu ancak bunun henüz yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Bu konudaki en dikkat çekici istatistik, **2011 yılında 15 yaş altındaki kadınların 355 doğum** gerçekleştirmiş olmasıdır.

Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) olarak erken yaşta ve zoraki yapılan evliliklerin ne derece ciddi sorunlar doğurabileceğinin ve erken yaşta evliliklerin önüne geçilmesi için kapsamlı bir mücadele planına ihtiyaç duyulduğunun farkındayız.

Erken yaşta yapılan evliliklerle mücadelede en temel koşul kurumlar arası koordinasyonun sağlanmasıdır. Devletin tüm paydaşlarıyla işbirliği yapılmalı, yasalardaki belirsizlikler giderilmeli, var olan cezaların uygulamaları denetlenmelidir. Medyada, halkın yoğunlaştığı mekânlarda, camilerde, okullarda konuyla ilgili duyurular yapılmalı, farkındalıkla ilgili kampanyalar hazırlanmalı, doğru, sağlıklı ve ortak bir bilinç oluşturulmalıdır.

Unutulmamalıdır ki toplumlardaki kurumlar ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliği ne kadar sağlam olursa, toplumsal ve trajik olayların yaşanma olasılığı o kadar az olacaktır.

Çalışma alanımız olan kadınlar ile ilgili çalıştaylarımız, söylem çalışmalarımız, seminerlerimiz ve eğitimlerimiz devam edecektir. Bakanlıklar ile işbirliği yaparak toplumda dezavantajlı durumda olan kadınların sosyal hayata daha aktif katılımları sağlanacaktır.

Ayrıca Kadın ve Demokrasi Derneği (KADEM) olarak ilerleyen zamanlarda Türkiye genelinde açmayı planladığımız şubelerimiz aracılığı ile konuya ilişkin bilinç oluşturmaya ve artırmaya yönelik farkındalık kampanyalarımız ile meselenin takipçisi olacağımızı tüm kamuoyuna duyurmaktan onur duyuyoruz.

